

PANITIKAN HINGGIL SA ISYUNG PANGMANGGAGAWA, PANGMAGSASAKA, AT PAMBANSA

Mga Nilalaman

Isyung Pangmangagawa at Pangmagsasaka Pambansa.

Ano ang Isyu?

- Ito ay ang mga balitang nangyayari sa loob at labas ng bansa, ito ay isang paksa na ating napapakingan o nakikita sa ating radio, telibisyon, internet, dyaryo pamplets at iba pa.
- **Isyung Pangmagsasaka**
  - Ang isyung magsasaka ay patungkol sa mahahalagang pangyayari sa ating mga magsasaka, partikular sa kanilang mga produkto mayroong malaking epekto sa ekonomiya ng ating bansa. Nasasakop din ng isyung ito ang mga produkto na inilalabas at binebenta sa ibang bansa.

Ilan sa mga panitikan naisagawa ukol sa mga isyong magsasaka.

ANG MAGSASAKA ni Julian Cruz Balmaceda

Sa maghapong singkad ikaw'y nasa-
linang
Sulong mo'y ararong batak ng kalabaw.
Di mo pinapansin ang lamig at ginaw,
Ang basal ng lupa'y mabungkal mo
lamang.

Iyong isinabog ang binhi sa lupa
Na ikalulunas ng iyong dalita;
Tag-ani'y dumating sa dili-kawasa
Lahat ng hirap mo'y nabihis ng tuwa.

Anupa't ang bawat butil
Ng bigas na naging kanin
Sa isip at diwa nami'y
May aral na itinanim.

Iya'y tunay na larawan
Ng lahat mong kapaguran
Bawat butil na masayang
Ay pintig ng iyong buhay.

Kaya nga't sa aming puso't dilidili,
Nakintal ang isang ginintuang sabi;
Sa lahat at bawat bayaning lalaki
Ikaw, magsasaka, ang lalong bayani.

BUTIL NG PALAY ni Jess Santiago

Bawat butil ng palay
Ay butil ng pawis
Ng bawat alipin
Aping magbubukid

Bawat butil ng palay
Ay butil ng luha
Ng kayraming inang
Natali sa lupa

Bawat butil ng palay

Ay butil ng dugo
Kalansay at bungo
Ng ating ninuno

Butil ng pawis
Ng luha at dugo
Butil ng palay
Butil ng ginto

Bawat butil ng palay
Sanggol na walang malay
Hindi pa man isinisilang
Nakasanla na ang buhay

Bawat butil ng palay
Ay isang magsasaka
Nakasuga sa lupa
Ang kanyang hininga

Bawat butil ng palay
Ay butil ng buhay
Butil ng pag-asang
Sumibol sa parang

Bawat butil ng palay
Ay isang magbubukid
Nagbibigay-buhay
Sa buong daigdig

• Isyung Pambansa

- Ang isyung panlipunan o pangbansa ay mga mahahalagang pangyayari o kaganapan sa ng bansa na may malawakang epekto sa iba't ibang sector ng lipunan na kinabibilanan ng pamilya, simbahan, pamahalaan, paaralan at ekonomiya. Ang mga halimbawa nito ay ang pag-aagawan ng Pilipinas at China sa pag-aari ng west Philippine Sea, Mass Transportation, traffic at iba pa.
- Sa kasalukuyan tayo ay humaharap sa matinding krisis dala ng nakakahawang sakit na "**CORONA VIRUS**". Ang Coronaviruses ay isang malaking pamilya ng mga virus na maaaring magdulot ng sakit mula sa karaniwang sipon hanggang sa mas malubhang sakit tulad ng Middle East Respiratory Syndrome (MERS-CoV) at Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS-CoV). Ang bagong coronavirus (nCoV) ay isang bagong uri na hindi pa nakilala sa mga tao. Maraming mga coronavirus ang natural na nakakahawa sa mga hayop, ngunit ang ilan ay maaari ring makahawa sa mga tao. Ang mga coronavirus ay naisip na kumalat sa hangin sa pagubo/pagbahing at malapit na personal na pakikipag-ugnay, o sa paghawak ng mga kontaminadong bagay o ibabaw at pagkatapos ay sa paghawak ng bibig, ilong, o mata. (Country of Sta. Clara, 2020)
- TULA: Alay sa mga Frontliners sa COVID-19 ni MALOU TIANGCO ika-6 ng Abril, 2020
  - *(Para sa kawani sa kalusugan, lansangan, basurero, panadero/a, taga palengke, boluntaryo, tagapagpaganap sa barangay, social workers, taga gawa ng batas, nagpapatupad ng batas, bumubutas sa batas, pamilya ng mga pumanaw at lumalaban na wag pumanaw, tagadasal, nagsusulat at naglalathala, nagugutom at namatay sa gutom dahil sa lockdown, atbp)*

Sa inyo aming alay

Kayong nagliligtas ng buhay
Meron din kayong pangamba
Bagsik na dala ni Corona
Kayong humaharap sa nakaambang panganib
Nanaig ang katapatan sa sinumpaang katungkulan
Kahit nasa bingit ng kamatayan
Usal na dasal makaligtas sana.
Gapiin ang kamandag ni Corona
Huwag magwagi bagsik ni Corona
Naririnig namin usal ninyong hiling
Taimtim na panalangin
Matapos na sana, salot ni Corona
Matigil na ang mga palahaw ng mga naulila
Matigil na ang salot na dulot
Matigil na bumabalot na lungkot!
Naririnig namin, taimtim nyong panalangin
Mailigtas ang buhay, di na madagdagan dumaragsang bangkay...
Naririnig namin taimtim nyong panalangin
Matapos na
Magapi na
Kamandag ni Corona
Upang makauwi naman
Makapiling mga mahal sa buhay!
Dalangin nyo, tumatagos sa hangin
Dalangin nyo, aming naririnig

Sinasabayan namin inyong panalangin

Sana'y makamtan nga inyong hinihiling...

Matapos na

Magapi na

Kamandag ni Corona

Matigil na bumabalot na lungkot

Matigil na takot na dulot

Matigil na...!

BUOD NG IBONG MANDARANGGIT (1969) Amando V. Hernandez

- Si Andoy ay alila sa bahay ni Don Segundo Montero. Ipinapiit si Andoy ng Donsa Hapones sa suplong na isa siyang gerilya. Nakatakas si Andoy at sumama siya sa mga gerilya. Natulog siya sa bahay ni Tata Matias sa kabundukan.
- Si Tata matias ang nagturo kay Andoy sa panig ng dagat pasipiko na pinagtapunan ni pari Florentino sa kayamanan ni Simoun. Nasisid ni Andoy ang kayamanan ni Simoun sa tulong ng dalawa pang mga gerilya, sina Karyo at Martin.
- Si Karyo ay namatay nang makagat ng pating. Tinangka ni Martin na patayin si Andoy upang masolo ang kayamanan ngunit siya ang napatay ni Andoy. Nataga ni Martin sa pisngi si Andoy at ang pilat na ito ang nagtago sa tunay niyang pagkatao.
- Siya ay nagpabalatkayong si Mando Plaridel. Ipinasiya ni Mando na magtatag ng isang pahayagan, ang kampilan. Ang kaibigan niyang si Magat ang siyang namahala sa pahayagan.
- Bumili ng bahay sa Maynila si Mando at dito na nanirahang kasama si Tata Matias upang lubos na mapangalagaan ang Kampilan. Dahilan sa kulang siya sa karunungan, naisipan ni Mandong maglibot sa daigdig at magpakadalubhasa sa karunungan.
- Bago umalis, kinausap ni Mando si Tata Pastor na amain niya at ang pinsan niyang si Puri. Walang kamalay-malay ang dalawa na siya ay si Andoy. Sinabi ni Mando na siya ay tutungo sa ibang bansa ngunit lagi siyang susulat sa mga ito.
- Sa Paris nakatagpo ni Mando si Dolly Montero, anak nina Donya Julia at Don Segundo na mga Dati niyang amo noong panahon ng Hapon. Nagkalapit sila ni Dolly nang ipagtanggol niya ito sa isang Gawain 2. Sagutin ang mga nakalagay na katanungan sa pasanaysay na paraan.Sosyedad at Literatura Panitikan Hinggil sa Isyung Manggagawa, Magsasaka at Pambansa Page 7 of 14 dayuhang nagtangkang halayin ang dalaga.
- Napaibig ni Mando si Dolly at nagpatuloy siya sa Amerika. Pagkagaling sa Amerika, umuwi si Mando sa Maynila. Nasa Pilipinas na rin si Dolly at minsan ay inanyayahan nito si Mando na dumalo sa isa nilang handaan. Ipinakilala ni Dolly sa mga panauhin si Mando na isa sa mga iyon ay ang Presidente.

- Nagkaroon ng masasakit na komentaryo ukol Sa kompilan at sinabi ni Mando na ang pahagayan niya ay nagsabi lamang ng pawang katotohanan. Pinaratangan ng mga naroon na laban sa administrasyon ang Kompilan.
- Nalaman ni Mando na hindi na Si Tata Pastor ang katiwala ni Don Segundo. Ang mga magsasaka ay lalong naghirap. Isang Kapitan Pugot ang ipinalit ng Don kay Tata Pastor. Nagdaos ng isang pulong ang mga magsasaka sa asyenda.
- Naging tagapagsalita pa si Mando, Si Tata Pastor at si Senador Maliwanag. Tapos na ang pulong at nasa Maynila na si Mando nang masunog ang asyenda. Pinagbibintangan ang mga magsasaka at kabilang si Tata Pastor at nahuli at binintangan lider ng mga magsasaka. Lumuwas si Puri at ipinaalam kay Mando ang nangyari. Ginawa naman ni Mando ang kanyang makakaya at nakalaya ang mga nabilanggo.
- Samantala si Puri ay hindi na pinabalik ni Mando sa lalawigan. Itinira niya sa isang dormitoryo ang dalaga at pinagpag-aral ito ng political Science sa U.P. Minsan ay dinalaw ni Mando si Puri sa tinitirahan. Noon tinanggap ni Puri ang pagibig sa Mando. Sa wakas ipinagtapat ni Mando kina Tata Pastor at Puri na siya si Andoy na malayong kamag-anak.
- Hiniling niya kay Tata Pastor na makasal sila ni Puri. Minsan ay dumalo si Mando sa isang komperensiya para sa mga patnugot ng mga pahayagan. Nalaman ni Dolly na naroon siya kaya inanyayahan sa kanilang bahay. Nakilala ni Don Segundo si Mando at nagkapalitan sila ng masasakit na salita.
- Dito ipinagtapat ni Mando sa siya ay si Andoy na dating alila roon . Noong una ay ayaw maniwala ni Dolly ngunit nang ulitin iyon ni Mando ay buong hinagpis na tumangis si Dolly. Sa tulong ng pahayagang Kompilan at ng himpilan ng radyong ipinatayo ni Mando, patuloy na tinuligsa ni Mando ang mga masasamang pinuno ng pamahalaan. Nalaman ni Mando na si don Segundo pala ay puno ng mga smugglers. Hindi nagtigil si Mando hanggang sa maipabilanggo niya si Don Segundo.